

BELEIDSNOTITIE JAKOBSKRUIJSKRUID

September 2024

BELEIDSNOTITIE JAKOBSKRUISKRUID

WAAROM DEZE NOTITIE?

In deze notitie wordt ingegaan op de belangen van Jakobskruid en de risico's die het kruid met zich meedraagt.

In de media wordt veel geschreven over het gele kruid. De afgelopen jaren verschenen artikelen over het belang van het kruid voor insecten, maar werden ook de zorgen van houders van weidedieren over het giftige kruid belicht.

Omdat de gemeente Twenterand veel buitengebied heeft en veel houders van weidedieren telt, is er behoefte aan een aanvullende notitie op het reguliere beheer van de openbare ruimte dat gaat over het beheren van Jakobskruid.

In deze notitie worden daarom de feiten over Jakobskruid op een rij gezet en wordt op basis daarvan een plan gemaakt voor het beheer van het kruid waarbij de waarde van de plant zoveel mogelijk behouden blijft.

INHOUDSOPGAVE

1

Jakobskruiskruid herkennen

p. 4

Jakobskruiskruid: 5 feiten

p. 5

2

Jakobskruiskruid oorzaken verspreiding p. 7

3

Jakobskruiskruid wat kun je zelf doen? p. 8
Voorkomen en beheren

4

Maaien door gemeente

p. 9

Maaibeleid bij Jakobskruiskruid
Beslisboom

p. 10

5

Hoe neemt u contact op met de
gemeente over Jakobskruiskruid?

p. 11

JAKOBSKRUISKRUID HERKENNEN

De bloemenhoofdjes van Jakobskruiskruid bestaan uit 12 tot 15 (gele afstaande straalbloemen met drie stompe tandjes.

Soms hebben de bloemen geen bloemblaadjes maar alleen een hart

De bovenste bladeren zijn tot dubbel geveerd.

Jakobskruiskruid produceert pluizige zaden. Wel tienduizenden per plant

De zaden komen vaak niet verder dan 15 meter en kiemen alleen in zonlicht

Vaak zie je op Jakobskruiskruid gestreepte rupsen zitten. De zogenoemde zebrarups van Jacobsvlinder

De groene of roodbruine stengels zijn boven het midden vertakt en spinnenwebachtig behaard

De onderste zijn verdeling met eindslip en tijdens de bloei meestal al verdord. Het eerste jaar vormt de plant alleen een rozet

In het tweede jaar loopt de rozet uit tot een bloeiende plant

1

JAKOBSKRUISKRUID HERKENNEN

Op bovenstaande foto's is links de rups van de St. Jacobsvlinder te zien (ookwel zebrarups genoemd) en rechts de Sint-Jacobsvlinder.

1

JAKOBSKRUISKRUID: 5 FEITEN

1

Inheems kruid

Jakobskruid is een inheemse plant die van oorsprong voorkomt in de duinen. Tegenwoordig is Jakobskruid door het hele land te vinden op schrale gronden, zoals zandgronden of plekken waar gras verstoord is. Zaden kunnen nauwelijks kiemen op dicht (bemest) grasland. Daarom is het van belang dicht graszode te behouden zodat het kruid zich niet kan vestigen

2

Biodiversiteit

Omdat Jakobskruid een inheemse plant is, is het een waardevolle plant voor de biodiversiteit. De plant bevat veel nectar dat belangrijk is voor vele soorten insecten. Ook wordt de plant door veel insecten als waardplant gebruikt. Dat betekent dat insecten ook afhankelijk zijn van het Jakobskruid als het gaat om voortplanting.

3

Gifigheid

Jakobskruid is een giftige plant doordat het pyrrolizidine alkaloiden bevat. Deze gifstoffen zorgen dat met name de lever wordt aangetast. Het gevaar van het giftige Jakobskruid is met name aanwezig als de plant in het hooi en kuilvoer van vee terecht komt. Vee weet de plant dan niet meer te herkennen en eet de plant dan dus op, waar ze aan kunnen overlijden

4

Snelle verspreiding

Jakobskruid staat in de maanden juli en augustus in bloei. De zaden van Jakobskruid worden door de wind verspreid. Het pluis van de plant kan ver worden meegevoerd, echter blijven de zaden vaak in een straal van 5 meter om de plant liggen. Slechts een klein deel van de zaden draagt verder dan 20 meter vanaf de plant.

5

Herkenbaarheid

Jakobskruid is herkenbaar aan zijn felgele bloemen die in een schermvormige tros staan. De plant kan tussen de 30 en 100 cm hoog worden, en heeft veerachtige, diep ingesneden bladeren.

2 OORZAKEN VERSPREIDING

1

Jakobskruiskruid is aanwezig

Wanneer Jakobskruiskruid eenmaal aanwezig is, kan het zich ook verspreiden. Naast dat de plant zelf haar zaad verspreid kunnen de zaden ook door menselijke activiteit worden verspreid. Er staat bijvoorbeeld veel Jakobskruiskruid langs snelwegen omdat auto's de zaden verder dragen. Ook grond of machines waar zaden aanwezig zijn kunnen voor verdere verspreiding zorgen

2

Snelle verandering in beheer

Zoals eerder benoemd is het afhankelijk van de graszode of Jakobskruiskruid zich kan vestigen. Een verandering van het graslandbeheer van intensief naar extensief kan ervoor zorgen dat het grasland ineens wel een goede plek is voor Jakobskruiskruid om zich te vestigen en te verspreiden.

3

Grondverzet

De zaden van Jakobskruiskruid kiemen in zonlicht en behouden lang hun kracht om te kiemen. Dit betekent dat het moment grond verzet wordt door graafwerkzaamheden, dieren of beschadigingen aan graszode de zaden toch de kans krijgen om te kiemen en uit te groeien tot een volwaardige plant.

4

Vermijding door grazers

Juist omdat Jakobskruiskruid niet wordt gegeten door grazers krijgt het langer de kans om zich te verspreiden.

5

Verwaarlozing weilanden

Wanneer weilanden verwaarloosd worden kan Jakobskruiskruid zich gemakkelijker vestigen. Bovendien zorgt verwaarlozing ervoor dat Jakobskruiskruid niet tijdig wordt verwijderd waardoor het zich weer sneller verspreid.

WAT KUN JE ZELF DOEN? VOORKOMEN EN BEHEREN

1

Graszode gezond houden

Door een goede waterstand en dichte graszode te behouden wordt een plek gecreëerd waar Jakobskruid nauwelijks kans krijgt te kiemen. Dit is daarom een waardevolle preventieve maatregel.

2

Voorkom verspreiding

Voorkomen dat Jakobskruid zich kan vestigen is een effectieve manier om te voorkomen dat er later risico's ontstaan voor vee. Hieronder worden een aantal manieren genoemd om verspreiding te voorkomen die zelf toegepast kan worden. Wanneer buurtpercelen veel Jakobskruid bevatten is het verstandig in gesprek te gaan met de grondeigenaar en diegene te wijzen op de risico's van het kruid.

3

Laat schapen grazen

Een andere preventieve maatregel is het laten grazen van schapen. Hoewel overbegrazing kan leiden tot meer Jakobskruid, kan gericht grazen door schapen juist helpen voorkomen dat het kruid tot bloei komt. Schapen kunnen het kruid wel verteren. De schapen kunnen het kruid vroegtijdig weggrazen en zorgen door het lopen met hun hoeven voor het verdichten van graszode.

4

Handmatig verwijderen

De zeer effectieve manier om te voorkomen dat Jakobskruid zich verder kan verspreiden is het handmatig verwijderen. Hierdoor kan de plant met wortel en al worden verwijderd, waardoor deze vervolgens geen kans heeft om opnieuw uit te groeien. Uiteraard is handmatig verwijderen arbeidsintensief en is het minder gemakkelijk om toe te passen op plekken waar sprake is van heel veel Jakobskruid (een haard).

5

Maaien

Een effectieve manier om te voorkomen dat Jakobskruid terecht komt in veevoer is door te maaien. De plant kan zichzelf wel herstellen, echter kost dat de plant veel energie. Daardoor kan maaien tot een afname van het kruid leiden. Het nadeel van maaien is dat ook andere waardevolle planten worden weggemaaid, wat schadelijk is voor de biodiversiteit.

4 MAAIEN DOOR GEMEENTE

In voorgaande hoofdstukken is besproken hoe de verspreiding van Jakobskruid kan worden voorkomen. Een van deze manieren is het afmaaien van het kruid. In de gemeente Twenterand wordt ook in het buitengebied gemaaid, ook worden sommige bermen ecologisch beheerd. Hieronder wordt een uitleg gegeven van het maaibeheer in het buitengebied.

Ecologisch bermbeheer

In de gemeente Twenterand wordt een derde van de bermen in het buitengebied ecologisch beheerd. Dit houdt in dat er twee keer per jaar wordt gemaaid. Het vrijgekomen maaisel wordt afgevoerd. Zo krijgen allerlei kruiden en andere waardevolle planten de kans om volwaardig uit te groeien, waarvan insecten, zoogdieren en boerenlandvogels goed kunnen profiteren. De ecologische bermen zijn daarom belangrijk voor het behoud van biodiversiteit.

Bij ecologisch bermbeheer wordt ook rekening gehouden met de periode waarin wordt gemaaid. Zo wordt er half juni en half september een keer gemaaid omdat dan de meeste zaden van de planten al zijn gevallen.

Als er wordt gemaaid wordt vaak niet alles weggemaaid. De gemeente laat afwisselend stroken staan. Op deze manier wordt een gevarieerder beeld gecreëerd en wordt er schuilmogelijkheid geboden aan eerder genoemde fauna.

Om te voorkomen dat bermen niet 'verhouten' (te veel opschot van kleine boompjes) moet er wel gemaaid worden. Kruiden kunnen maximaal twee jaar blijven staan.

Plan voor Jakobskruid

De gemeente Twenterand vindt het belangrijk dat het ecologisch bermbeheer in stand blijft. Echter erkent de gemeente ook de risico's van (de snelle verspreiding van) Jakobskruid.

Daarom kiest de gemeente Twenterand om in deze notitie op te nemen hoe er in de toekomst om wordt gegaan met bermen waar sprake is van Jakobskruidhaard, wat daarnaast een direct risico vormt voor omliggende veehouders.

Op de volgende bladzijde staat een beslisboom beschreven die wordt gehanteerd bij Jakobskruidhaarden.

MAAIBELEID BIJ JAKOBSKRUISKRUID

BESLISBOOM

	Situatie	Actie
1	Er is een verzoek bij de gemeente Twenterand binnen gekomen om Jakobskruidskruid te bestrijden	De gemeente bezoekt de locatie om te controleren of er overmatig Jakobskruidskruid aanwezig is (haard) Ga naar stap 2
2	A De plant staat op gemeente grond	Ga naar stap 3
	B De plant staat niet op gemeente grond	Melder wordt doorverwezen naar grondeigenaar
3	A De plant staat op minder dan 30m vanaf een in gebruik zijnde hooiland of weidegrond waar paarden of runderen grazen	Ga naar stap 4
	B De plant staat op meer dan 30 meter van hooiland of weidegrond waar paarden of runderen grazen	Niet maaien
4	A In het hooiland of weidegrond staat geen Jakobskruidskruid of dit wordt actief bestreden	Maaien als er sprake is van 75-100 Jakobskruidskruidplanten per 100 m2
	B In het hooiland of weidegrond staat Jakobskruidskruid dat niet actief bestreden is.	Niet maaien

Bovenstaande beslisboom is gebaseerd op de beslisboom die de provincie Drenthe hanteert.
 Bron: <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/verkeer-en-vervoer/wegen/maaien-bermen/jakobskruidskruid/>

5

HOE NEEMT U CONTACT OP MET DE GEMEENTE OVER JAKOBSKRUISKRUID?

Heeft u vragen over Jakobskruid?

Heeft u zorgen over de hoeveelheid Jakobskruid in bepaalde gemeente bermen, of wil u een verzoek doen tot bestrijding van Jakobskruid?

Neem contact op met de gemeente Twenterand via
0546-840840
info@twenterand.nl

